

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN
DAVRANIŞLARA İLİŞKİN YETERLİLİKLERİNİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

***

THE ANALYSIS OF THE ADEQUACIES OF THE ELEMENTARY TEACHERS
ABOUT MISBEHAVIOURS ACCORDING TO SOME VARIABLES

Mete ALIM*
Serkan DOĞANAY**
Meral ELİKESİK***

Özet

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara ilişkin yeterliliklerini bazı değişkenlere göre ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini 2006–2007 Eğitim-Öğretim Yılı Erzurum il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırma için ilk önce literatür taraması yapılmıştır. Uzman görüşlerinden ve yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden yararlanılarak bir anket formu hazırlanmıştır. Öğretmenler ankette yer alan maddelere ilişkin cevaplarını "Evet, Kısmen, Hayır" kategorilerinden birisini işaretleyerek belirlemiştir. Veriler frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve t testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda, öğretmen görüşleri arasında mesleki kıdeme, son bitirilen alana ve hizmet içi eğitim kurslarına katılma durumuna göre anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, istenmeyen davranış, sınıf yönetimi

---

* Yrd. Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum.

** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum.

*** 11 Mart İlköğretim Okulu, Erzurum.

Abstract

The object of this study is to expose the elementary teachers adequacies about misbehaviours according to some variables. The main idea of the research consisted of elementary teachers who worked in Erzurum city center during the 2006- 2007 educational period.

First, literature was found for the research. Expert' opinion and gathering knowledge criterion from earlier research were used in this research. In the poll, the teachers' answers consisted of 3 options: Yes, No and Partly. Data were analyzed by using frequency (f), percentage (%), arithmetic mean ($\bar{X}$) and the t test.

At the end of the research, there were significant differences between teachers' opinions on career priority, last graduated field and participating in education course.

Key Words: *Elementary teacher, misbehaviours, class management*

1. Giriş

Dersin daha etkili ve verimli sunulması için öğretmenlere ders öncesi ve ders sırasında önemli görevler düşmektedir. Sınıf öğretmeni, öğretim sürecinde planlamaya, dersi sunmaya, öğrenme-öğretme sürecinin daha kalıcı olması için değişik strateji, yöntem ve teknikler kullanmaya, pekiştirece, ipucuna, dönüt\düzeltelemeye, öğrenci katılımına ve değerlendirmeye dikkat etmeli ve sınıfın fiziki düzenlemesini yapmalıdır. Sınıf öğretmeni, fiziki düzenlemede sınıfların büyüklüğüne, sınıfın genişliğine, öğrenci sayısına, ısıya, ışığa, renge, temizliğe, estetiğe, gürültüye, eğitsel araçlara, oturma düzenine, öğrencilerin gruplanmasına dikkat etmelidir. Ayrıca, zamanı verimli kullanmak için dersle ilgili hazırlıkları önceden yapmalı, derse vaktinde girmeli ve öğrencilere model olmalı, dersin başlangıcında öğrencilerin dikkatini toplamalı, öğrencileri motive etmeli ve dersi planladığı şekilde bitirmelidir. Derse girmeden önce araç-gereç ve bilgi teknolojilerini hazırlamalıdır (Karslı, 2005; 182).

Alınan bütün önlemlere rağmen öğretim sürecindeki sorunları tamamen ortadan kaldırmak bazen mümkün olmayabilir. Farklı sosyo-kültürel çevreden gelen öğrencilerin paylaştığı sınıf ortamında istenmeyen ve hoş gitmeyen bazı

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

davranışlar olması kaçınılmazdır. Çocuklar istenmeyen davranışları okul dışında ya da önceki yaşantılarında öğrenmiş olabilirler. Aynı zamanda sınıfta nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmemiş olmakla birlikte bazıları öğretmenin neye göz yumacağını deneyerek öğrenmeye çalışabilir, öğretmenin tepkilerini ölçerek yeni davranışları öğrenebilirler (Bull-Solity, 1996; 134). Bilindiği gibi, sınıfta disiplinin amacı, öğrenciye kendi davranışlarını denetleme ve değerlendirme yeteneği kazandırmaktır. Öğrencilerin bu yeterliliği kazanmada içinde yaşadığı toplumun değerlerine göre yaptığı eylemlerin hangilerinin doğru ve iyi, hangilerinin yanlış ve kötü olduğunu algılamasına öğretmenin yardımcı olması gerekmektedir. Sınıf içerisinde öğrenciler birbirleri ile etkileşim yapısı içerisinde çeşitli davranışlarda bulunurlar. Bu davranışların hepsi çeşitli sıklık derecelerinde tüm öğrenciler tarafından gösterilmektedir. Ama bazı davranışlar okulda öğrenmeyi engellemektedir. Öğrencilerin bu olumsuz davranışları, sınıf içerisinde öğrenme sürecini olumsuz etkilediği gibi zaman kaybına da yol açmaktadır (Öztürk, 2005; 157). Sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olan bazı kaynaklar vardır. Bunlar şöyle özetlenebilir:

1. Sınıfın fiziki yapısı

- Sıra düzeni
- Oturma şekli
- Sıraların uygun olmaması
- Sınıfın kalabalık olması
- Sınıfın görüntüsü
- Isı ve ışık durumu (Öztürk, 2005; 162-164)

2. Öğrencinin kişilik özelliklerinden kaynaklanan problemler

- Bireyin geçmiş yaşantısından edindiği değer ve davranış kalıpları
- Başarı durumu
- Gelişim dönemi özellikleri
- Çalışmalarında dağınık olma
- Birtakım özelliklerini ve temizlik alışkanlıklarını yeteri kadar geliştirememesi
- Kendilerini öğretime karşı programlayamama
- Öğrenci kimliği ve öğrenci niteliği konusundaki bilgisizlik
- Öğretilenlerin anlamsız bulunması

- Çevresine ve arkadaşlarına zarar vermenin farkında olmayış
- Otoriteye karşı çıkma isteği
- Aile ve çevresinin yetersizliği

3. Sınıf öğretmeninden kaynaklanan problemler

- Öğrenci rolünü algılamama
- Düşük beklenti geliştirme
- Kullandığı öğretim tarzı
- Öğretmen özellikleri
- Öğrenci davranışına uygun tepki verememe
- Olumlu davranışta bulunan öğrencileri ödüllendirmeme
- Öğrencilerin bireyselliklerine yeterince hoşgörülü olmama
- İstenilen davranışlar için model olmama
- Olumsuz davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesi

Sınıf öğretmenlerinin, etkili bir eğitim-öğretim yapmak için, istenilmeyen davranışlar karşısında bilinçli olmaları ve bu konuda önlemler almaları gerekmektedir. İstenmeyen davranışlara karşı alınabilecek önlemler ise;

1. Sınıf dışı olumsuz etmenlere karşı alınabilecek önlemler:

- Aile ortamının demokratik olması, çocuklarla ilgili alınacak kararlarda onlara sorulması
- Eşler arası ilişkilerin sağlıklı ve düzenli olması
- Anne-babaların davranışlarında tutarlı ve dengeli olması
- Ailede eşler arası çatışma, kavga sürtüşmelere yer verilmemesi
- Anne ve babaların çocuklarına içten ve sevgi ile davranması
- Ailelerin, çocuklarının sosyalleşmesine yardımcı olmaları
- Ailelerin, çocuklarının kişilik gelişimlerine ve özgüven kazanmalarına destek vermesi
- Ailelerin, çocuklarının bağımsız bir kimlik ve benlik kazanmalarına yardımcı olması
- Anne-babaların çocuklarıyla ilişkilerinde ne aşırı müdahaleci, ne aşırı koruyucu, ne de tümüyle ilgisiz olmamaları (Akar, 2006; 104-105).

2. Sınıf içi olumsuz etmenlere karşı alınabilecek önlemler:

- Sınıfın öğrenci yoğunluğunun ve ısı, ışık, temizlik gibi fiziksel değişkenlerin belirli ve kabul edilebilir ölçülerde olması

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

- Sınıf kültürünün ve ortamının öğrencilerin sosyalleşmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenmesi
- Sınıfta istenilen davranışların oluşabilmesi için, sınıftaki duygusal havanın sıcak, içten ve demokratik bir yapıda olması
- Öğrenme ortamının etkin ve verimli bir şekilde olabilmesi için sınıfların öğrenci merkezli olması
- Eğitim programlarının öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak şekilde olması
- Sınıf ortamında davranış bozukluklarının ortaya çıkmasını önlemek için, sınıf öğretmenin iyi bir ders planı hazırlaması
- Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin özelliklerini ve düzeylerini göz önünde bulundurarak, hangi davranışların kazandırılması amaç edinilmişse, bunlara uygun yöntemlerle öğrenme etkinliklerini düzenlenmesi
- Öğrencilerin gelişim dönemleri ve bu dönemin ortaya çıkardığı kişisel özelliklerin yakından izlenilmesi
- Engelli öğrencilerin normal sınıf ortamında diğer öğrencilerle olumlu yönde iletişim ve etkileşim içerisine girebilmeleri ve akademik başarılarını artırılabilmesi için kaynaştırma programlarının uygulanması
- Öğrencilere bir takım görev ve sorumluluk vererek onların etkin olarak grup çalışmasına katılması,
- Sınıfta risk grubuna giren öğrencilerle çok yakından ilgilenilmesi, onlara sevgi ve anlayışla yaklaşılması
- Üstün yetenekli öğrencilerle özel olarak ilgilenilmesi, özel programlarla eğitilmeleri
- Sınıf öğretmenin tutum ve davranışlarıyla model bir kişilik oluşturması
- Sınıf öğretmenin, öğrencileriyle olan ilişkilerinde tutarlı ve güvenilir olması
- Sınıf öğretmenin öğrenciler arasında ayrımcılık yapmaması, tarafsız davranması
- Sınıf öğretmenin kişisel problemlerini sınıfa taşımaması
- Sınıf öğretmenin mesleğini sevmesi ve istekli olması
- Sınıf öğretmenin program, yöntem ve uzmanlık alan bilgisinin yeterli olması
- Sınıf öğretmenin aynı zamanda sınıf yöneticisi olmasından, yönetim süreçleri ve başlıca liderlik yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olması

- Sınıf öğretmenin güçlü espri yeteneğine sahip olması
- Sınıf öğretmeni akademik başarılarını yükseltebilmek için, yüksek başarı beklentisi içinde olması
- Sınıf öğretmenin olumlu öğrenci davranışlarını ödüllendirmesi ve desteklemesi
- Sınıf öğretmenin, öğrencilerin gizli güçlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayıcı bir sınıf ortamı oluşturması, bunun için öğrencilere fırsat tanıması ve olumlu pekiştirici kullanması
- Sınıf öğretmenin ders işlerken öğrencilerin ilgisini çekecek araç-gereçleri kullanması (Akar, 2006; 106-108)

Sınıf öğretmeni istenmeyen davranışları önlemek için kurallardan da yararlanmalıdır. İster yazılı olsun, ister sözlü olsun kuralların temel amacı düzeni sağlamak, dengeli, kestirilebilir, güvenilir bir ortam yaratmaktır. Bir kural ne kadar açık, anlaşılır, bireyin yararına dönük ve denetlenebilirse, kurala uyma düzeyi de o oranda artmaktadır (Aksoy, 2005; 15). Etkili bir eğitim için uygun bir sınıf ortamı, verimli bir öğretmen-öğrenci iletişimi ve karşılıklı belirlenen sınıf kuralları ile oluşturulmuş bir düzen gerekmektedir. Kurallar öğrencilerin okul ve sınıf içerisindeki davranışlarını düzenlemekte, benzer ve istedik davranışlarda bulunmalarını sağlamaktadır (Erden-Akman, 1995; 251).

Sınıf öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, konu alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarındaki; öğretim sürecini planlama, çeşitlilik getirebilme, öğretim sürecini etkili kullanma, katılımcı öğrenme ortamı düzenleme ve öğrencilerdeki gelişimi izleme gibi mesleki beceri ve yeterlilikleri etkili olarak kullanılmasına bağlı olmaktadır (Erden, 1998; 44-47). Öğretmenin kişilik nitelikleri ne kadar iyi olursa olsun mesleki niteliklere sahip olmadığı sürece öğretim faaliyetlerinde başarıya ulaşması mümkün değildir. Ayrıca sınıf öğretmeni hoşgörülü, sabırlı, açık fikirli, kendini ifade eden, iyi bir dinleyici, problem çözme gücüne sahip olmalıdır (Fidan, 1998; 60).

Sonuç olarak eğitim sürecinde temel amaç, bireyde istedik yönde davranış değişikliği oluşturmaktır. Öğrencide davranış geliştirme ve düzenlemenin olması için, sınıf ortamının istenen davranışı kazandırılabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin oluşturulması, sorunlar ortaya çıkmadan önce tahmin edilerek istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir (Başar, 1999; 14). Sınıf

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

öğretmeni, davranış bozucu sorunlar ortaya çıkmadan, sorunu tahmin etmeli ve gerekli önlemini almalıdır. Bu önlemleri alma sürecinde öğretmen öğrencilere, neyi yapmalarından çok neleri yapmaları gerektiğini, hangi davranışı niçin yapacaklarını, hangi davranışı niçin yapmalarının mantığını öğretmesi, öğrencilerin tepkilerini anlamaya çalışması, istenmeyen davranışları uygun seçenekler ortaya koyarak gidermeye çalışması, öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında davranışı eleştirmesi ve sınıf ortamını işbirlikçi bir havada sürdürmesi gerekmektedir (Gündüz, 2001; 8).

Bu araştırmada amaç, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşlerini ve yeterliliklerini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde öğretmen görüşleri bazı değişkenlere göre incelenmeye çalışılmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın evrenini, 2006–2007 Eğitim-Öğretim yılında Erzurum İl merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, ilin sosyo-ekonomik düzeyi dikkate alınarak evren içinde oranlı küme örnekleme yoluyla seçilen 32 ilköğretim okulunda görev yapan 400 sınıf öğretmeninden ibarettir.

Verilerin toplanması için ilk olarak literatür taraması yapılmış, uzman görüşlerinden ve yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden yararlanılarak bir anket formu hazırlanmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için Erzurum'da görev yapan 38 öğretmenden oluşan bir gruba ön uygulama yapılmıştır. Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,77 bulunmuştur. Öğretmenler ankette yer alan maddelere ilişkin görüşlerini "Evet, Kısmen, Hayır" kategorilerinden birisini işaretleyerek belirlemişlerdir.

Elde edilen veriler SPSS'de frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ile t testi kullanılarak analiz edilmiş ve tablolaştırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

3.1. Sınıfta İstenmeyen Davranışların Belirlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Genel Görünümü

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşleri Tablo 1’de incelenmiştir.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşleri.

		Evet		Kısmen		Hayır		Aritmetik Ortalama
		f	%	f	%	f	%	
1	Kişisel olarak taşıdığınız değerler ve inançlar sınıf yönetimi anlayışınızı etkiliyor mu?	126	31,5	129	32,3	145	36,3	1,95
2	Sorunlar ortaya çıkmadan önce tahmin ederek istenmeyen davranışları önleyip müdahale ediyor musunuz?	163	40,8	226	56,5	11	2,8	2,38
3	Öğrencilerinizi üstünlük ve eksiklikleriyle kabul ediyor musunuz?	331	82,8	66	16,5	3	0,8	2,82
4	Öğrencilere hata yaparak öğrenme hakkı veriyor musunuz?	294	73,5	101	25,3	5	1,3	2,72
5	Öğrencilerin olumsuz davranışlarından dolayı öğrenciyi değil, olumsuz davranışı mı eleştiriyorsunuz?	259	64,8	122	30,5	19	4,8	2,61
6	Yanlış davranışın karşısında bütün öğrencileri eleştiriyor musunuz?	94	23,5	127	31,8	179	44,8	1,78

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

7	Okulda disiplin işlerini yürüten kurum ve komisyonların işlevlerini biliyor musunuz?	208	52,0	143	35,8	49	12,3	2,39
8	İstenmeyen davranışların çözümünde (idare, rehber öğretmen, aile) işbirliğini kullanıyor musunuz?	243	60,8	137	34,3	20	5,0	2,55
9	Ailenin çocuğa nasıl bir disiplin uyguladığını biliyor musunuz?	123	30,8	229	57,3	48	12,0	2,11
10	İstenmeyen davranışları yasaklayarak değil, uygun seçenekler uygulayarak ortadan kaldırmaya çalışıyor musunuz?	214	53,5	170	42,5	16	4,0	2,49
11	Yaptığı davranıştan dolayı gruba ve başka insanlara karşı sorumluluğu olduğunu belirtiyor musunuz?	355	88,8	42	10,5	3	0,8	2,88
12	İstenen davranışa yönelik ünlü kişileri örnek veriyor musunuz?	222	55,5	140	35,0	38	9,5	2,46
13	Öğrenciyi notla tehdit ediyor musunuz?	51	12,8	133	33,3	216	54,0	1,58

Sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin en yüksek düzeyde görüş bildirilen ifade "Yaptığı davranıştan dolayı gruba ve başka insanlara karşı sorumluluğu olduğunu belirtiyor musunuz?" ifadesi olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin % 88,8'i *evet*, %10,5'i *kısmen* ve %,8'i *hayır* cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerinin görüşleri ortalaması ise $X=2.88$ 'dir. Örnekleme katılan sınıf öğretmenleri öğrencilerine yapmış oldukları davranışlardan dolayı gruba ve başka insanlara karşı sorumlu olduklarını belirttiklerini ifade etmişlerdir.

Sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik olarak en düşük düzeyde görüş bildirilen ifade ise "Öğrenciyi notla tehdit ediyor musunuz?" ifadesi olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin %12,8'i *evet*, % 33,3'ü *kısmen* ve % 54,0'ı *hayır* cevabını vermişlerdir. Örnekleme katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ortalaması ise $X=1.58$ olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

3.2. İstenmeyen Davranışları Ortadan Kaldırmak Üzere En Çok Kullanılan Yönteme İlişkin Bulgular

İstenmeyen davranışı ortadan kaldırmak için sınıf öğretmenlerinin en çok kullandıkları yönteme ilişkin görüşler ise Tablo 2'de incelenmiştir.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için en çok kullandıkları yönteme ilişkin görüşlerinin dağılımı.

İstenmeyen Davranışları Ortadan Kaldırmak İçin En Çok Kullanılan Yöntem		f	%
14	Görmezden gelme	11	2,8
	Sözel olmayan uyarı	16	4,0
	Sözel uyarı	227	56,8
	Sınıf dışında görüşme	146	36,5

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için farklı yöntemler kullandıkları söylenebilir. Bununla birlikte, en çok (% 56,8) "sözel uyarı"yı tercih ettikleri görülmektedir (Tablo 2).

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

3.3. Cinsiyete Göre Görüş Farklılıkları Olup Olmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular.

Cinsiyet	Öğretmen Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Kayma	Serbestlik Değeri	t	Anlamlılık Düzeyi
Bayan	223	31,080	2,827	398	1,933	P= 0,054
Erkek	177	30,508	3,076			

Bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı söylenebilir ($p= 0,054 > 0,05$).

3.4. Öğrenim Durumuna Göre Görüş Farklılıkları Olup Olmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 4. İstenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin öğrenim durumuna göre görüş farklılıkları olup olmadığı ile ilgili bulgular.

	Öğrenim Durumu	Öğretmen Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma			
	Ön Lisans	33	31,6364	2,5350			
	Lisans	306	30,8170	2,9128			
	Yüksek Lisans	43	30,4651	3,5345			
	Doktora	8	29,0000	2,3299			
	Diğer	10	30,8275	2,5495			
Varyans Analiz Değerleri	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi		
Gruplar Arası	4	58,51	14,62	1,692	p= 0,151		
Gruplar İçi	395	3414,58	8,64				
Toplam Kareler	399	3473,09					

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesi alanındaki yeterliliklerinin öğrenim durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği varyans analizi ile incelenmiş (Tablo 4) ve anlamlı bir farka ulaşamamıştır ($p= 0151 > 0,05$). Sınıf öğretmenlerinin görüşleri öğrenim durumlarına göre anlamlı farklar göstermemektedir.

3.5. Mesleki Kıdeme Göre Görüş Farklılıkları Olup Olmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin "mesleki kıdeme" göre görüşleri arasında farklılığın karşılaştırılması.

	Mesleki Kıdem	Öğretmen Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	
	1-5 Yıl	58	29,9655	3,2712	
	6- 10 Yıl	171	31,2515	2,8077	
	11- 15 Yıl	86	30,2209	3,0961	
	16- 20 Yıl	33	30,9394	3,0816	
	21- 25 Yıl	16	31,1875	1,2230	
	26 ve Daha Yukarısı	36	31,3889	2,7389	
Varyans Analiz Değerleri	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	5	119,30	23,86	2,803	$p= 0,017$
Gruplar İçi	394	3353,79	8,51		
Toplam Kareler	399	3473,09			

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesi alanındaki yeterliliklerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği varyans analizi ile incelenmiştir (Tablo 5). Örneklemeye katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin mesleki kıdeme göre farklılaştığı söylenebilir. Görüldüğü gibi 26 ve daha fazla mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin görüşleri ortalamaları daha yüksektir (31,3889). Tukey testi sonucuna göre de 26 yıldan fazla çalışan öğretmenler 1-5 yıl arasında çalışan öğretmenlere göre daha fazla yeterliliğe sahiptirler.

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

3.6. Kaynağa (Mezuniyet Alanı) Göre Görüş Farklılıkları Olup Olmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 6. İstenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin son bitirilen alana göre görüş farklılıkları olup olmadığı ile ilgili bulgular.

	Mezuniyet Alanı (Kaynak)	Öğretmen Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	
	Sınıf Öğretmenliği	182	30,4835	2,5613	
	Sınıf Öğretmenliği Dışında Kalan Diğer Öğretmenlik Alanları	114	30,7982	3,2997	
	Öğretmenlik Mesleği Dışında Kalan Alanlar	74	31,8243	2,9533	
	Diğer	30	30,5667	3,3289	
Varyans Analiz Değerleri	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	3	97,20	32,40	3,801	p= 0,010
Gruplar İçi	396	3375,89	8,52		
Toplam Kareler	399	3473,09			

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik yeterliliklerinin kaynağa göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği varyans analizi ile incelenmiş ve anlamlı bir farka ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleği dışındaki alanlardan mezun olan öğretmenlerin görüşleri ortalamaları daha yüksektir (31,8243) (Tablo 6). Tukey

testi sonucuna göre öğretmenlik mesleği dışındaki alanlardan mezun olan öğretmenler (Ziraat Mühendisliği, Mühendislik, İktisat, Hukuk, Dil Bilimleri) diğer alanlardan mezun olan öğretmenlere göre daha fazla yeterliliğe sahiptirler.

3.7. Hizmet İçi Eğitim Kursuna Göre Görüş Farklılıkları Olup Olmadığı ile İlgili Bulgular

Tablo 7. İstenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin hizmet içi eğitim kursuna göre görüş farklılıkları olup olmadığı ile ilgili bulgular.

	Hizmet İçi Eğitim	Öğretmen Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	
	Hiç katılmadım	38	21,6842	2,4553	
	1-3 kez katıldım	137	22,8978	3,2428	
	4-6 kez katıldım	123	22,9106	2,8539	
	Daha fazla katıldım	102	23,7647	2,7007	
Varyans Analiz Değerleri	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Önem Düzeyi
Gruplar Arası	3	89,59	29,86	3,495	p= 0,016
Gruplar İçi	396	3383,50	8,54		
Toplam Kareler	399	33473,09			

Sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesi alanındaki yeterliliklerinin hizmet içi eğitim kursu alma durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği de varyans analizi ile incelenmiştir (Tablo 7). Bulgulara göre, hizmet içi eğitim kurslarına daha çok katılan öğretmenlerin görüşleri ortalamaları daha yüksektir (23,7647). Tukey testi sonucuna göre ise, hizmet içi eğitim kurslarına daha çok katılan öğretmenlerin yeterliliklerinin hiç katılmayan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

4.Sonuç ve Öneriler

4.1. Kişisel Bilgiler ile İlgili Sonuçlar

Örnekleme katılan sınıf öğretmenlerinin;

- 223'ü (%55,8) bayan, 177'si (%44,3) erkektir.

- 33'ü (%8,3) ön lisans, 306'sı (%76,5) lisans, 43'ü (%10,8) yüksek lisans, 8'i (%2,0) doktora ve 10'u (%2,4) diğer grup mezunudur.

- 58'i (%14,5) 1-5 yıl arası, 171'i (%42,8) 6-10 yıl arası, 86'sı (%21,5) 11-15 yıl arası, 33'ü (8,3) 16-20 yıl arası, 16'sı (%4,0) 21-25 yıl arası ve 36'sı (%9,0) 26 ve daha fazla görev yapmıştır.

- 182'si (45,5) sınıf öğretmenliğinden, 114'ü (%28,5) sınıf öğretmenliği dışında kalan diğer alanlardan, 104'ü (% 26) öğretmenlik mesleği dışında kalan diğer alanlardan muzundur.

- 38'i (%9,5) hizmet içi eğitim kursuna hiç katılmamış, 137'si (%34,3) 1-3 kez, 123'ü (%30,8) 4-6 kez ve 102'si (%25,5) altıdan daha fazla katılmıştır.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar ve Öneriler

Genel olarak, sınıf öğretmenlerinin, istenmeyen davranışların neler olduğu, bu istenmeyen davranışlar karşısında neler yapılması gerektiği, istenmeyen davranışları azaltmak için değişik öğretim etkinlikleri kullanma, öğrencileri yakından tanıma, idare-öğretmen-veli işbirliğini kullanma konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip oldukları söylenebilir. Uygulama ile ilgili sorunların olup olmadığı ise ancak yapılabilecek benzer çalışmalarla ortaya konabilir.

Örnekleme katılan sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için en çok (% 56,8) öğrencileri sözlü olarak uyarmayı tercih ettikleri ve nadiren görmezden gelmeyi denedikleri (% 2.8) görülmektedir. Sınıf öğretmenleri, öğrenci özelliklerine ve ortam özelliklerine göre farklı yöntem ve stratejiler kullanmaları gerektiğini unutmamalıdır.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesinde idare ve velilerle yeterince işbirliğine gitmedikleri ortaya konmuştur. Sınıf öğretmenlerinin yönetici ve veliler ile işbirliğinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan biri de, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete ve öğrenim durumuna göre farklılaşmaması olmuştur.

Ulaşılan bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışların belirlenmesi ve ortadan kaldırılması konusundaki görüşlerinin mesleki kıdemleri, geldikleri kaynak ve hizmet içi eğitim kurslarına katılma durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Öğretmenlik mesleğinde daha kıdemli olanların konu ile ilgili yeterliliklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Genel olarak, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin artması ile sınıf disiplininde ve yönetiminde daha başarılı oldukları sonucuna varılabilir. Demek ki disiplin sorunları sık yaşanan sınıf veya şubelerde daha deneyimli öğretmenleri görevlendirmek faydalı olabilir.

Eğitim fakülteleri dışından gelen (Mühendislik, İktisat, Hukuk, Dil Bilimler v.b.) sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerinin daha yüksek çıkması ise dikkat çekici bulunmuştur. Bu durum kısmen de olsa, alanları dışında bir meslekte çalıştıklarından dolayı kendilerini daha çok geliştirme ihtiyacı duymaları ile açıklanabilir.

Bulgulara göre, hizmet içi eğitim kurslarına çok katılan öğretmenlerin görüşleri ortalamaları daha yüksektir. Nitekim hizmet içi eğitim kurslarına daha sık katılanların konu ile ilgili yeterliliklerinin hiç katılmayanlara göre yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılımlarının sağlanması faydalı olacaktır.

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
YETERLİLİKLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

KAYNAKÇA

Ada, Ş., Dilekmen, M., 2005, Sınıf İçi Olası Sorunlar ve Alınabilecek Tedbirler. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:11, Erzurum.

Akar, İ., 2006, Sınıf Yönetimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Aksoy, N., 2005, Sınıf Yönetimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Alkan, C., 2000, Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Anı Yayıncılık, Ankara.

Alkan, C.,1992, Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi. A.Ü.Basımevi, Ankara.

Arslan, M.,2000, İlköğretim Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi ve Öğretmenlik Mesleğine Giriş: Almanya ve Kıbrıs'ta Öğretmen Yetiştirme. CTB Yayınları, Ankara.

Başar, H., 1999, Sınıf Yönetimi. M.E. Basımevi, İstanbul.

Başaran, İ. E., 2000, Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul.Umut Yayınları, Ankara.

Bloom, B. S., 1995, İnsan Nitelikleri Ve Okulda Öğrenme. Çev.: Durmuş, A., Ö., M.E., Yayınları, İstanbul.

Celep, C., 2002, Sınıf Yönetimi ve Disiplin. Anı Yayıncılık, Ankara.

Erden, M., 1995, Eğitim Psikolojisi. Arkadaş Yayınları, Ankara.

Erden, M., 1998, Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Alkım Yayıncılık, İstanbul.

Erden, M., 2001, Sınıf Yönetimi, Alkım Yayınevi, İstanbul.

Fidan, N.,1998, Okulda Öğrenme ve Öğrenme. Kadioğlu Matbaası, Ankara.

Gündüz, Y., 2001, Öğretmenlerin Sınıf Yönetimindeki Yeterlilikleri. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Karasar, N., 1991, Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Nobel Yayınları, Ankara.

Karslı, M. D., 2004, Sınıf Yönetimi. Öğretici Yayınları, Ankara.

Kaya, Z., 2003, Sınıf Yönetimi. Pegem Yayınları, Ankara.

Kuşuoğlu, İ.H., 2005, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Mezunu Aday öğretmenlerin Kendi Algulamalarına Göre Sınıf Yönetimi Alanındaki Yeterliliklerine Dair Görüşleri ve Öneriler. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:11, Erzurum.

Küçükahmet, L., 1983, Öğretim İlke ve Yöntemleri. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:124, Ankara.

Lewis, R., 1992, Classroom Discipline And Student Responsibility: The Student' wiew Teaching And Teacher Education, Nt:Pergaman.

Öztürk, M. O., 1994, Öğretim Programının Uygulayıcısı Olarak Öğretmen. I.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana.

Senemoğlu, N., 1997, Gelişim Öğrenme- Öğretme Kurumundan Uygulamaya. Erten Yayınevi, Ankara.

Sönmez, V., 1993, Yaratıcı Okul. Öğretmen, Öğrenci. Yaratıcılık ve Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.

Tertemiz, N., 2000, Sınıf Yönetimi ve Disiplin: Sınıf Yönetimi. Nobel Yayınları, Ankara.

Y.Ö.K.,1998, Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara.